یادداشت:
محمد مرندی
استاد دانشگاه

شرایط تغییر نخواهد کرد

جامعه جهانی شرایط را به دو شکل کاملا متضاد از هم تفسیر می‌کند. عده‌ای معتقدند شرایط تغییر نکرده و تحریم تسلیحاتی ایران هم لغو شده و برجام سر جای خود می‌ماند. در مقابل آمریکا و چند کشور همراه با آن خواهند گفت که برجامی وجود ندارد و تحریم تسلیحاتی براساس قطعنامه سازمان ملل اعمال خواهد شد و تحریم‌های دیگر نیز باز خواهد گشت.

در این ارتباط معتقدم که به‌هرحال چیزی عوض نمی‌شود زیرا اکثریت جامعه جهانی هرچندکه تفسیر آمریکا از قطعنامه را قبول ندارند اما به‌هرحال جرات نخواهند داشت بیش از شرایط فعلی با ایران همکاری کنند و کمافی‌السابق به دلیل ترس از آمریکا همراهی لازم را با ایران نخواهند داشت. بنابراین فردا یعنی ۲۰ سپتامبر برای ما هم اتفاق منفی رخ نمی‌دهد زیرا شرایط ما هم با شرایط کنونی از نظر همکاری‌های اقتصادی و تحریم‌ها تفاوتی نخواهد کرد.

البته مطمئن هستم که در محافل سیاسی و امنیتی کشورمان سناریوهای مختلفی را در ارتباط با این موضوع در نظر گرفته‌اند. چراکه دست ایران برای واکنش نسبت به اقدام آمریکا باز است و ایران می‌تواند در این ارتباط همکاری خود را با آژانس کاهش دهد. همچنین در این زمینه می‌توانیم همکاری‌ها را تا نزدیکی صفر داشته باشیم، بنابراین دست ما بسته نیست.

در ضمن شرایط داخلی آمریکا هم در حال بحرانی‌شدن است و معلوم نیست انتخابات آمریکا به چه شکلی تمام شود چراکه ممکن است در انتخابات دعوایی صورت گرفته همچنین با توجه به نزدیك شدن آمریکا به بحران پیچیده داخلی و اقتصادی توان این کشور برای ادامه این روند در ماه‌های آینده کاهش یابد.

خبر

احتمال جنگ الکترونیک در ماجرای حادثه هواپیمای اوکراینی

معاون قرارگاه خاتم‌الانبیا اعلام کرد: در ماجرای هواپیمای اوکراینی، حدس من این است که توسط آمریکا «جنگ الکترونیک» صورت گرفت.

به گزارش خبرگزاری مهر، امیرسرتیپ عبدالعلی پورشاسب، معاون ارزیابی قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء(ص) و معاون پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی در برنامه دستخط جزئیاتی از حادثه هواپیمای اوکراینی ارائه کرد و گفت: در ارتباط با هواپیمای اوکراینی ما هنوز بررسی‌هایمان به آنجا که باید نرسیده است. بحثی در مسائل نظامی داریم که به نام جنگ الکترونیک. به یاد دارید که در سوریه هواپیمای روسی را ترک‌ها زدند.

وی اضافه کرد: از این رو حدس من این است که یک جنگ الکترونیک بود که توسط آمریکا انجام شد. حتی شلیک موشک کروز را هم از مرز گزارش کردند.

معاون ارزیابی قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء(ص) همچنین با بیان این‌که قدرت دفاعی و سیاسی مکمل همدیگر هستند، تصریح کرد: هرکسی بگوید قدرت دفاعی نیاز نیست، سیاست را نمی‌فهمد. امیر پورشاسب در همین خصوص به توانمندی‌های نظامی ایران پرداخت و تاکید کرد: از نظر ساخت موشک در منطقه اول هستیم. مشابه بهترین تانک دنیا را ساخته‌ایم و سامانه باور۳۷۳ ما یک‌قدم از S300 روسیه جلوتر است.

وی همچنین در پاسخ به این سوال که بر چه اساس عنوان می‌شود ایران به لحاظ قدرت و توانمندی حرف اول را در سطح منطقه می‌زند، گفت: اگر بخواهیم توان رزمی را مقایسه کنیم، توان رزمی ترکیبی از نیروهای انسانی و تجهیزات است. ما از نظر موشکی در منطقه حتماً اول هستیم. از نظر هواپیما کارهایی داریم انجام می‌دهیم، البته در ساخت هواپیما عقب هستیم، چون کار سختی است و تکنولوژی بالا می‌خواهد. کار را شروع کرده‌ایم و به جای خوبی می‌رسیم. از نظر تجهیزات زمینی اصلاً مشکلی نداریم. بهترین تانک دنیا که T90 روسی است، ما مشابه و بلکه بهتر از آن را به نام تانک کرار ساخته‌ایم. در زمینه ضدهوایی، ترکیه تلاش می‌کند از روسیه ضدهوایی بگیرد و ما باور۳۷۳ را ساختیم که از S300 یک قدم جلوتر است.

پیام تسلیت رهبری به‌مناسبت درگذشت حاج‌علی شمقدری

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای در پیامی درگذشت مرحوم آقای حاج‌علی شمقدری را تسلیت گفتند. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر رهبر معظم انقلاب، متن پیام حضرت آیت ا...خامنه‌ای به این شرح است:

بسم‌ا... الرحمن الرحیم/ با تأثر فراوان اطلاع یافتم که دوست و همراه قدیمی، مرد مؤمن و انقلابی و متشرع، پدر شهید و برادر شهید، مرحوم آقای حاج علی آقای شمقدری رحمه‌ا... علیه دارفانی را وداع کرده است. اینجانب در بیش از نیم قرن آشنایی با این برادر باایمان و پرتلاش، همواره او را در جبهه حق، به پایداری و غیرت و صدق و وفا شناخته و از او جز نیکی و مجاهدت ندیده‌ام. رحمت و رضوان خدا بر او باد. وظیفه می‌دانم که به همسر مؤمن و صبور و فرزندان صالح و مکرّم و نیز به دیگر بازماندگان و همه دوستان و آشنایان آن مرحوم تسلیت عرض کنم و حشر او با شهیدان و بندگان صالح را از خداوند مسألت نمایم.

سیدعلی خامنه‌ای/ ۲۸ شهریور

جدال دولت آمریکا و سازمان ملل بر سر بازگشت تحریم‌های ایران ادامه دارد

در انتظار صبح یکشنبه

گروه سیاسی

آمریکا از هر فرصتی برای تحریم ایران استفاده می‌کند. سیاست‌ورزان کاخ‌سفید کاری ندارند که پیمان‌نامه‌های بین‌المللی و قوانین سازمان ملل متحد در مورد نوع تعاملات کشورها حتی نوع روابط میان کشورهای متخاصم چه نظری دارد. آنچه که سیاستمداران آمریکا می‌فهمند این است هر کشوری که در مقابل آنها عقب‌نشینی نکرد و به خواسته‌های آنها تن نداد باید مورد انواع و اقسام فشارها، تهدیدها و تحریم‌ها قرار گیرد. تازه‌ترین طرح آمریکایی‌ها که این روزها دم از اجرایی‌کردن آن می‌زنند فعال‌کردن مکانیسم ماشه است.

واکنش طرف‌های برجام

بعد از خروج آمریکا از برجام اروپایی‌ها اعلام کردند که همچنان به توافق پایبند بوده و می‌خواهند به هر طریق ممکن آن را حفظ کنند. سه کشور اروپایی امضاءکننده توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ با ایران (موسوم به برجام) در واکنش به تسلیم درخواست رسمی آمریکا به شورای امنیت برای بازگشت تمام تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران با صدور یک بیانیه مشترک موضع مخالف خود را نسبت به این اقدام آمریکا آشکارا اعلام کردند. با این وصف آمریکایی‌ها اعلام کردند ۲۰سپتامبر (۳۰شهریور) این مکانیزم را اجرایی خواهند کرد. دومینیک راب، وزیر خارجه انگلیس که در واشنگتن به‌سر می‌برد در همین زمینه به اختلاف نظر دو کشور درباره برجام و بازگرداندن تحریم‌ها علیه ایران اشاره کرد و افزود که توافق هسته‌ای تا زمانی که پیمان جدیدی با ایران منعقد نشود به قوت خود باقی می‌ماند.

سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه در گفت‌وگو با اسپوتنیک با تاکید بر این که تحریم‌ها علیه ایران هیچ گاه کارآمد نخواهد بود، گفت که ایران به تکرار آمادگی اش برای مذاکرات منصفانه با آمریکا را اعلام کرده و روسیه آماده کمک در این زمینه است. وزیر امور خارجه روسیه درباره آمادگی روسیه برای کمک به این موضوع گفت: ما آماده خواهیم بود به برگزاری این مذاکرات کمک کنیم. ما همراه با کشورهای اروپایی و جمهوری چین از برجام (توافق هسته‌ای) برای حل‌وفصل مشکل برنامه هسته‌ای ایران دفاع می‌کنیم. این توافق در سال ۲۰۱۵ به تایید شورای امنیت سازمان ملل رسیده که آمریکا به عنوان بخشی از سیاستش برای بد جلوه دادن ایران به سهم خود آن را تخریب می‌کند.

> دولت تاکنون بر بی‌نتیجه‌بودن تلاش‌های آمریکا بر شکست برجام تاکید کرده و نوع واکنش‌های رئیس‌جمهور و رئیس دستگاه سیاست خارجی ایران نیز حاکی از این است که از منظر آنها، مکانیسم ماشه حتی در صورت اقدام یکجانبه آمریکا چیزی فراتر از سایر اقدامات ایالات متحده نیست

واکنش ایران

دولتمردان جمهوری اسلامی ایران هم با توجه به نوع واکنش‌های اروپایی‌ها و مواضع سازمان ملل متحد اعلام می‌کنند که مکانیسم ماشه ارزشی ندارد. در همین زمینه رئیس جمهور در جلسه هیات دولت گفت: شنبه و یکشنبه روز پیروزی ملت ایران است و روز شکست مفتضحانه آمریکاست. آمریکایی‌ها درباره مکانیزم بازگشت تحریم‌ها علیه ایران شکست خوردند. در پیوند با این موضوع وزیر خارجه در پاسخ به اظهارات وزیر خارجه آمریکا در توییتر نوشت: پمپئو، بازهم اشتباه می‌کنی! هیچ اتفاق جدیدی در ۲۰سپتامبر رخ نمی‌دهد و کافی است قطعنامه۲۲۳۱ را بخوانی.

اجرایی‌شدن مکانیسم ماشه چه تاثیراتی دارد؟

دولت تاکنون بر بی‌نتیجه‌بودن تلاش‌های آمریکا بر شکست برجام تاکید کرده و نوع واکنش‌های رئیس‌جمهور و رئیس دستگاه سیاست خارجی ایران نیز حاکی از این است که از منظر آنها، مکانیسم ماشه حتی در صورت اقدام یکجانبه آمریکا چیزی فراتر از سایر اقدامات ایالات متحده نیست. به تعبیر دیگر به اعتقاد دولتمردان ایران، آمریکایی‌های از همه مولفه‌های تحریم برای به‌انزواکشیدن ایران استفاده کرده‌اند و چیزی دیگر در چنته ندارند تا رو کنند و حتی در صورت اجرایی‌کردن مکانیسم ماشه هم تحریم بیشتر شامل حال ایران نخواهد شد.

موضوع دیگری که در محافل سیاسی داخلی و خارجی مطرح است نوع مواجهه سایر کشور به‌ویژه طرف‌های درگیر در مساله برجام است. این احتمال از سوی برخی سیاسیون مطرح می‌شود که فعلا بنای جامعه جهانی به‌ویژه اروپایی‌ها این است که منتظر نتیجه انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا باشند و ببینند چه کسی زمام امور در کاخ سفید را به‌دست خواهد گرفت و آن‌وقت است که براساس تغییر و تحولات، تصمیم‌گیری صورت خواهد گرفت. براساس همین تحلیل شاید بخشی از بدنه دولت نیز به چنین ارزیابی رسیده باشد و این گمان می‌رود که در صورت بازگشت مجدد دموکرات‌ها به قدرت و ناکامی ترامپ در انتخابات ریاست‌جمهوری نوع تعاملات با دموکرات‌ها نسبت به جمهوریخواهان راحت‌تر خواهد بود و محتمل است که دموکرات‌ها به برجام بازگردند. درعین حال باید توجه داشت که دموکرات‌ها هم به‌صراحت اعلام کردند که بدون اخذ تضمین‌های لازم از ایران برای موضوعاتی مثل مباحث موشکی و منطقه، بازگشتی به برجام صورت نخواهد گرفت.

موضوع دیگر واکنش اروپا است. رویه و تجربه گذشته نشان داده است که اروپایی‌ها تاکنون وقت‌کشی کرده‌اند و هیچ اقدامی برای اجرایی کردن تعهدات خود انجام ندادند. بحث راه‌اندازی کانال مالی برای تسویه تراکنش‌های نفتی و تجارت دوجانبه هم بعد از کش و قوس‌های فراوان درنهایت به تسویه پایاپای واردات اقلام دارویی و غذایی رسید که آن هم البته به جایی نرسید. با این وصف همچنان در لفظ، اروپاییان از نپذیرفتن مکانیسم ماشه و پایبندی به برجام صحبت کردند. با توجه به بی‌عملی اروپایی‌ها و سکوت و همراهی آنها با آمریکایی‌ها در اعمال تحریم‌ها به نظر می‌رسد حتی در صورت اجرایی شدن مکانیسم ماشه هم اتفاق خاصی نخواهد افتاد و مانند گذشته گشایش‌هایی برای تعاملات مالی و بانکی ایران حاصل نخواهد شد. رویه‌ای که تاکنون هم از سوی اروپایی‌ها شاهد بودیم و در ادامه هم این تکرار خواهد شد.

فواد ایزدی، کارشناس مسائل بین‌الملل نیز در این زمینه در گفت‌وگو با جام‌جم معتقد است: آمریکا در ۲۰سپتامبر اعلام خواهد کرد که مکانیسم ماشه محقق شده و همه تحریم‌های سازمان ملل بازخواهد گشت اما در مقابل ایران و سایر کشورها این موضوع را قبول نخواهند کرد.

وی افزود: همان‌طور که طی یک ماه گذشته نیز شاهد بودیم از ۱۵کشور عضو شورای امنیت فقط یک کشور کوچک یعنی دومینیکن از تصمیم آمریکا حمایت کرد.

ایزدی در عین‌حال گفت: آمریکا همچنان اعمال فشار کرده و از اهرم‌های مختلفی در این راستا علیه ایران استفاده خواهد کرد چرا که این کشور اعتقاد چندانی به قوانین بین‌المللی ندارد و درواقع به تعبیری قانون جنگل حاکم است و هر کشوری که زور بیشتری داشته باشد آن را تحمیل می‌کند.

این کارشناس مسائل بین‌الملل تصریح کرد: فردا نیز باز ذیل قانون جنگل خواهیم بود و آمریکا سعی در اجرای تحریم‌های ادعایی‌اش خواهد داشت. در مجموع پس از این تاریخ نیز شاهد رویکرد جدیدی نخواهیم بود.

ایزدی ادامه داد: براساس قطعنامه۲۲۳۱ نباید اخلالی در تجارت خارجی با ایران وجود داشته باشد و این در حالی است که شاهد اجرای این موضوع نیستیم و نه تنها آمریکا خودش این قطعنامه را اجرا نکرد بلکه کشورهای دیگر را نیز تهدید به عدم‌پایبندی به آن کرد.

این کارشناس مسائل بین‌الملل گفت: بنابراین از این جهت شرایط ما نسبت به گذشته تفاوتی نمی‌کند و بلکه نوع بهانه‌های آمریکا تغییر خواهد کرد تا جایی که بتواند فشار حداکثری وارد کند و فشار حداکثری به این معنا که حتی اگر قوانین بین‌المللی مانعی برای اقدامات آمریکا ایجاد کند آن را نادیده گرفته و بی‌توجه خواهد بود.

ایزدی در عین حال تاکید کرد که جمهوری اسلامی ایران نباید نسبت به این اتفاقات بی‌تفاوت و تماشاچی باشد.

وی افزود: دو سال پیش زمان خروج آمریکا از برجام نیز عده‌ای در داخل کشور اقدامی انجام نداده و معتقد بودند که می‌توان با اروپایی‌ها کار کرد و به تعبیری برجام اروپایی را دنبال کردند؛ این در حالی است که در حال حاضر مشخص شده که برجام اروپایی معنایی ندارد.

ایزدی ادامه داد: بنابراین در شرایط فعلی نیز نباید بی‌تفاوت باشیم و ضرورت دارد که از فضای منفی شکل گرفته نسبت به آمریکا استفاده کنیم و به‌عنوان مثال مجلس می‌تواند با ارائه طرحی اعلام کند که در صورت ادامه روند تحریم‌ها در بازه زمانی شش ماهه ایران از ان‌پی‌تی خارج می‌شود.

مکث

راهکارهای پیش روی ایران

دولتمردان ایران نسبت به مکانیسم ماشه بی‌اعتنایی خود را نشان دادند، اما در بخشی دیگر حاکمیت از جمله مجلس موضوع مکانیسم ماشه، ادامه خصومت ورزی آمریکاست و به اعتقاد برخی نمایندگان، بی‌عملی ایران درخصوص خروج آمریکا از برجام، بی‌تعهدی اروپا نسبت به برجام باعث جسارت بیشتر کارگزاران کاخ‌سفید شده و گرچه دولت تاکنون در حوزه برجام و کاهش تعهدات چند مرحله‌ای برجام گام‌هایی را برداشته، اما جمهوری اسلامی ایران باید با قاطعیت بیشتری نسبت به این موضوع واکنش نشان دهد و راهبرد فعال‌تری داشته باشد.

تعدادی از نمایندگان مجلس طرحی برای مقابله با اقدامات خصمانه آمریکا تهیه کرده و خواستار بررسی سه‌فوریتی طرح اقدام متقابل ایران علیه فعال‌سازی مکانیسم ماشه شده‌اند.

نصرا... پژمان‌فر، رئیس کمیسیون اصل۹۰ مجلس شورای اسلامی ۲۵شهریور در تذکر شفاهی از آماده کردن طرح سه‌فوریتی برای اقدام مناسب مجلس درباره شیطنت و پاسکاری اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها در خصوص فعال کردن مکانیسم ماشه خبر داد.

او در این تذکر اعلام کرد این طرح بر اساس کار مشترک علی خضریان، نماینده مردم تهران و سخنگوی کمیسیون اصل۹۰ مجلس، حجت‌الاسلام مجتبی ذوالنوری نماینده مردم قم و رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس و بنده تهیه و تقدیم هیات رئیسه مجلس شده، اما از هیات رئیسه می‌خواهیم برای سه‌فوریتی شدن این طرح دوفوریتی دستورات لازم صادر شود.

دیدگاه

بازگشت تحریم‌ها اثری بر شرایط کشورمان نخواهد داشت

ابوالفضل عمویی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس

آمریکا با توجه به رویه‌هایی که تاکنون وجود داشته و قابل‌شناسایی است بدون این‌که عضویتی در توافق هسته‌ای داشته باشد و بدون اجرای تعهداتش در قالب قطعنامه ۲۲۳۱ با ارائه تفسیر غیرمنطقی؛ خود را جزو قطعنامه معرفی کرده و سعی می‌کند از مکانیسم حل اختلاف قطعنامه سوءاستفاده کرده و بتواند قطعنامه‌های تحریمی سابق شورای امنیت را علیه ایران فعال و به‌تبع آن ایران را ذیل تحریم‌های سازمان ملل معرفی کند. اما نکته مهم این‌که ادعای آمریکا از طرف ۱۴ عضو شورای امنیت رد شده و مهم‌تر این‌که روسای شورای امنیت در این دو مرحله یعنی اندونزی و نیجر اعلام کرده‌اند مواضع آمریکا علیه ایران را به رسمیت نمی‌شناسند و به همین دلیل اقدام آمریکا را به رسمیت نخواهند شناخت.

به‌این‌ترتیب آمریکا نمی‌تواند مدعی باشد این قطعنامه‌ها برگشته است. البته آمریکا همچنان بر دیدگاه خود مصر بوده و سعی می‌کند با سوءاستفاده از ابزارهایی این اتهامات را دوباره طرح و بدون داشتن مشروعیت لازم، فضاسازی رسانه‌ای ایجاد کند. هرچند آمریکا در این مرحله با ناکامی جدی مواجه خواهد شد، اما به‌هرحال روند دشمنی علیه ایران را ادامه می‌دهد و به همین دلیل نیازمند پاسخ جدی از سوی ایران است.

درعین‌حال کشورهای عضو شورای امنیت موظفند با توجه به پایبندی ایران به تعهداتش در قالب برجام نسبت به حفظ این توافق موضع محکمی بگیرند و بر این اساس با اقدامات ادعایی آمریکا مبنی بر اعمال تحریم‌ها همراهی نکنند. البته باید توجه داشته باشیم این تحریم‌ها اثری بر شرایط فعلی ایران ندارد، چراکه آمریکا تمام تلاش خود را برای اعمال تحریم‌ها علیه ایران داشته است تا جایی که سه ماه پیش وزیر خزانه‌داری این کشور اعلام کرد تحریم جدیدی را نمی‌شناسیم.

بنابراین عملکرد آمریکا نشان می‌دهد صرفاً اقدامات تحریمی را با عناوین جدید تکرار می‌کند.

نگاه

اتفاق جدیدی رخ نخواهد داد

نوذر شفیعی، استاد دانشگاه

چند سناریو در ارتباط با ۲۰سپتامبر قابل پیش‌بینی است. یکی از سناریوها این است که سایر کشورها ادعای آمریکا را مبنی بر نقض برجام از سوی ایران بپذیرند و به موجب این پذیرش، براساس برخی بندهای برجام و قطعنامه۲۲۳۱ مکانیسم ماشه اعمال شود، طبیعتا تحقق این سناریو دشوار است؛ چراکه همگان اذعان دارند به دلیل خروج آمریکا از برجام این کشور نمی‌تواند ادعایی در این خصوص داشته باشد، بنابراین این سناریو تقریبا منتفی است. سناریو بعدی این است که آمریکا از بحث فنی خارج شده و به موضوع جنبه سیاسی بدهد. به این معنی که این کشور تصمیم به اعمال مکانیسم ماشه دارد و در این مسیر هرکشوری که همراهی کند دوست و در غیر این صورت، آمریکا ضمن گلایه مندی، تحریم‌هایی علیه آن کشور هم اعمال خواهد کرد. آمریکا روی این سناریو امید بسته است تا بتواند به بهانه نقض برجام از سوی ایران دکترین ماشه را به لحاظ سیاسی فعال کرده و کشورهای دیگر را در نتیجه فشار سیاسی با خود همراه کنند.

تاکنون بزرگ‌ترین نقطه ضعف تحریم‌های آمریکا یکجانبه بودنش بود و در عین حال سایر کشورها تحت فشار آمریکا با آن همراهی می‌کردند، اما به نظر می‌رسد در حال حاضر آمریکا در راستای فشار حداکثری بر ایران تلاش خواهد کرد بر متحدان خود نیز فشار حداکثری وارد کند تا در کنار آمریکا قرار گیرند.

در مجموع باید گفت شورای امنیت ادعای آمریکا را تایید نخواهد کرد، ولی معتقدم بنابر تفسیر آمریکا، لازم نیست الزاما شورای امنیت قطعنامه‌ای صادر کند، بلکه خودبه‌خود بعد از گذشت ۳۰روز از طرح درخواست این کشور تحریم‌ها بازخواهد گشت.

هر چند از نظر ایران، تاکنون نیز کشورهای دیگر به دلیل ترس از آمریکا با ایران همکاری نداشته‌اند، بنابراین بعد از ۲۰سپتامبر نیز اتفاق جدیدی رخ نخواهد داد.